

## บทที่ 4

### การศึกษาข้อมูลที่แสดงให้เห็น

### การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา

### ตามแนวคิดของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ในบทนี้ผู้วิจัยศึกษา การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาตามแนวคิดของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจาก

1. แผนงาน โครงการแต่ละสมัย รวมทั้งเอกสาร วารสารที่เกี่ยวข้อง
2. จากการสัมภาษณ์ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร

สมัยที่ 1 นายชานาญ ยูวบูรณ์ (มกราคม 2516-ตุลาคม 2516)

การจัดการศึกษามีการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองแนวคิดของนายชานาญ ยูวบูรณ์ ดังนี้

แนวคิดที่จัดการศึกษาให้เด็กวัยเรียนได้อ่านออก เขียนได้ร้อยทั้งพัน มีโครงการที่ตอบสนองแนวคิดนี้ คือ โครงการปรับปรุงการสอนอ่านเขียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนแนวคิดที่จัดการศึกษาเป็นลักษณะให้เปล่า เพื่อช่วยเหลือเด็กยากจน คือ โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนและแนวคิดในการเริ่มจัดให้มีมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีโครงการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ของ นายชานาญ ยูวบูรณ์ ที่ว่า "เหตุที่ผมต้องการให้มีโรงเรียนก็เพราะไม่อยากจะให้เด็กนักเรียนต้องเดินทางไปโรงเรียนไกล ๆ ล้าบากและขณะนี้เราก็พร้อม ครูที่มีความสามารถก็เพียงพอ" (ชานาญ ยูวบูรณ์, สัมภาษณ์. 17 พฤศจิกายน 2536) แนวคิดในเรื่องการจัดการศึกษา นอกจากเน้นวิชาการแล้วยังเน้นคุณธรรม มีโครงการด้านวิชาการต่าง ๆ หลายโครงการ ดังนี้คือ

โครงการห้องสมุดโรงเรียน

โครงการปรับปรุงการวัดผลการศึกษา

โครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โครงการฟื้นฟูและส่งเสริมการสอนภาษาอังกฤษให้แก่ครูและเจ้าหน้าที่การศึกษา

โครงการปรับปรุงการสอนวิชาภาษาไทย

โครงการปรับปรุงการสอนคณิตศาสตร์

โครงการปรับปรุงการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์

โครงการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษา

โครงการปรับปรุงการสอนวิชาหัตถศึกษา

โครงการปรับปรุงการสอนวิชาพลานามัย

โครงการปรับปรุงการสอนวิชานาฏศิลป์

โครงการปรับปรุงการทำและการใช้อุปกรณ์การสอนชั้นประถมต้น

(กรุงเทพมหานคร, มปป.)

จะเห็นได้ว่า โครงการปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นรายวิชาตอบสนองต่อแนวคิดที่ให้ผู้มีความสามารถและชำนาญเป็นรายวิชาด้วย โครงการด้านคุณธรรม มีโครงการฝึกอบรมนักเรียนตามหลักสูตร การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง นอกจากนี้ยังมีโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่น ๆ เช่น โครงการศูนย์พัฒนาการศึกษา โครงการแนะแนวการศึกษาและอาชีพในโรงเรียน โครงการปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพ (กรุงเทพมหานคร, มปป.)

สมัยที่ 2 นายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล (พฤศจิกายน 2516-มิถุนายน 2517)

การจัดการศึกษาสมัยนายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล มีการจัดทำโครงการต่าง ๆ ตอบสนองแนวคิดทางการศึกษา ดังนี้

แนวคิดที่จะให้โรงเรียนผลิตนักเรียนให้คนเป็นคนฉลาด คนเก่ง คนดี คนที่มีวินัย ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า "ต้องพยายามให้โรงเรียนผลิตนักเรียนให้เป็นคนฉลาด คนเก่ง คนดี คนที่มีวินัย เน้นด้านพุทธศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา พลศึกษา" (อรรถ วิสูตรโยธาภิบาล, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2537) มีโครงการที่สอดคล้องกับแนวคิดดังนี้คือ

โครงการฝึกอบรมลักษณะนิสัยนักเรียน

โครงการปรับปรุงการสอนอ่าน เขียนแก่นักเรียน

โครงการปรับปรุงการสอนวิชาภาษาไทย  
 โครงการปรับปรุงการสอนวิชาวิทยาศาสตร์  
 โครงการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษา  
 โครงการปรับปรุงการสอนภาษาอังกฤษ  
 โครงการปรับปรุงการสอนหัตถศึกษา  
 โครงการปรับปรุงการสอนพลานามัย  
 โครงการปรับปรุงการสอนนาฏศิลป์

(กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๖.)

และโครงการปรับปรุงการสอนวิชาต่าง ๆ นั้นตรงกับแนวคิดจากการสัมภาษณ์ นายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล ที่ว่า ครูสอนเด็กประถมศึกษาต้องเป็นคนเก่ง และควรสอน วิชาที่มีความถนัด และแนวคิดที่จะจัดการศึกษาที่กรุงเทพมหานครรับผิดชอบให้ดีที่สุด มีการ จัดการศึกษาโดยดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ คือ

โครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนด้านบุคคล  
 โครงการพัฒนาทางวิชาการ  
 โครงการพัฒนาทางธุรการ  
 โครงการพัฒนาชุมชน

(กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๖.)

และในสมัยนี้ได้ยกเลิกโครงการ จัดมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพฯ นคร

สมัยที่ 3 นายศิริ สันตะบุตร (มิถุนายน 2517-พฤษภาคม 2518)

การจัดการศึกษาสมัยนายศิริ สันตะบุตร มีการจัดทำโครงการตอบสนองแนวคิด ทางด้านการศึกษา คือ แนวคิดในเรื่อง การจัดการศึกษาตามนโยบาย และวิธีปฏิบัติ ของกระทรวงศึกษาธิการ ดังที่ สุดใจ เหวะเวชพงษ์ กล่าวไว้ว่า "จัดโรงเรียนประถม ศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งจัดครู อาจารย์เรียน และ อุปกรณ์การเรียนให้เพียงพอ" จึงมีโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนเป็นโครงการ ปรับปรุงส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ได้ระดับมาตรฐานโดยพัฒนาตัวบุคคล ธุรการ อาคารสถานที่ วิชาการ และชุมชน (กรุงเทพมหานคร, 2517) และแนวคิดที่จะ

ช่วยเหลือเด็กยากจน มีโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนและจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อช่วยเหลือเด็กยากจน ดังคำสัมภาษณ์ นายศิริ สันตะบุตร ที่ว่า "มีการจัดตั้งมูลนิธิต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กยากจน ประมาณปี 2517-2518 โรงเรียน ครูประทีปจึงจัดตั้งขึ้น" (ศิริ สันตะบุตร, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2537)

สำหรับการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรในสำนักนั้น นายศิริ สันตะบุตร ได้นำเอา นายสมพงษ์ จิวะนนท์ มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

สมัยที่ 4 นายสาย หตะเจริญ (พฤษภาคม 2518-สิงหาคม 2518)

การจัดการศึกษาสมัยนายสาย หตะเจริญ นายสมพงษ์ จิวะนนท์ ได้กล่าวว่า "ระยะสั้นมาก ไม่ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายเพิ่มเติม" และสุदीจ หะวะเวงพงษ์ กล่าวว่า "ดำเนินการโรงเรียนประถมศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ จัดครูให้พอเพียง จัดอาคารเรียนและอุปกรณ์การเรียนให้เพียงพอ" จึงกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาในสมัยนี้ได้

ดำเนินการขยายโรงเรียนประถมศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน  
จัดครูให้เพียงพอ  
จัดอาคารเรียนและอุปกรณ์การเรียนให้เพียงพอ

สมัยที่ 5 นายธรรมณู เทียนเงิน (สิงหาคม 2518-เมษายน 2520)

การจัดการศึกษาสมัยนายธรรมณู เทียนเงิน มีการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองแนวคิดจัดการประถมศึกษาให้ทั่วถึง และได้มาตรฐานตามกระทรวงศึกษา และขยายการศึกษาประถมศึกษาตอนปลายโดยเร่งด่วน คือโครงการดำเนินการประถมศึกษา ซึ่งขยายการศึกษาทั้งปริมาณและคุณภาพและโครงการประเมินมาตรฐานโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร, 2520)

ส่วนแนวคิดในการขยายอาคารสถานที่ ซึ่งได้รับงบประมาณจากกรุงเทพมหานคร และสำนักงบประมาณ จึงได้เกิดโครงการดำเนินการด้านอาคารสถานที่ จัดหาที่ดิน สร้างอาคารเรียนขึ้น (กรุงเทพมหานคร, 2520) และเพื่อแก้ปัญหาการตกต่ำขึ้นในปี 2518 ซึ่งมีเด็กตกต่ำขึ้นถึง 16.20% (สำนักการศึกษา, มปป.) จึงเกิดโครงการพัฒนาเด็กเรียนซ้ำขึ้น (กรุงเทพมหานคร, 2520) และในสมัยนี้ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับเงิน

เดือนข้าราชการครู โดยให้รับจากรัฐบาล จากคำสัมภาษณ์ นายไพรัช อรรถกามาพันธ์ ว่า "สมัยก่อนใครเคยสังกัดเทศบาลรับเงินกม. ใครเคยอยู่องค์การบริหารส่วนจังหวัด รับเงินเดือนจากรัฐบาล สมัยนี้มีการรวมและรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเหมือนกัน" (ไพรัช อรรถกามาพันธ์, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2536)

#### สมัยที่ 6 นายชลอ ธรรมศิริ (เมษายน 2520-กรกฎาคม 2522)

การจัดการศึกษาในสมัยนายชลอ ธรรมศิริ มีการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองแนวคิดที่เห็นไปตามนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2520-2524) คือนโยบาย

1. จัดให้มีอาคารเรียนและส้วมให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนทุกห้องที่จัดให้ เต็มในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง ดำเนินการให้ประชากรวัยเรียนที่มีได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาตามแหล่งเสื่อมทรามต่าง ๆ ได้เข้าเรียนโดยทั่วถึงกับ จากแนวคิดข้อนี้จึงเกิดโครงการดังนี้

โครงการจัดให้มีอาคารเรียนและส้วมให้เพียงพอกับนักเรียนกรุงเทพมหานคร

มหานคร

โครงการจัดหาที่ดินที่เหมาะสมสำหรับต่อเติม ขยายและสร้างอาคารใหม่

โครงการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ และไฟฟ้าให้แก่โรงเรียน

โครงการโรงเรียนชุมชน

โครงการโรงเรียนฝึกอาชีพเคลื่อนที่ของกรุงเทพมหานคร

โครงการโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ของกรุงเทพมหานคร

ข้อ 2 คือจัดสวัสดิการนักเรียน ได้แก่ น้ำดื่ม น้ำชา อาหารกลางวัน เสื้อผ้า เครื่องเขียน แบบเรียน ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนขาดแคลนทุกคน เกิดโครงการดังนี้

โครงการจัดหาเสื้อผ้า แบบเรียน และอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียน

โครงการจัดอาหารกลางวันให้นักเรียนขาดแคลน

โครงการทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์

(กรุงเทพมหานคร, 2520)

ข้อ 3 ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น โดยจะเร่งรัดดำเนินการในการใช้  
นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การฝึกอบรมครู การผลิตและการใช้สื่อการเรียน  
การสอน ส่งเสริมในด้านกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพและด้านพลานามัย จากแนวคิดนี้  
ก่อให้เกิดโครงการต่าง ๆ ดังนี้

โครงการส่งเสริมงานอนามัยโรงเรียน

โครงการส่งเสริมพลานามัยในโรงเรียน

โครงการจัดทำห้องสมุดมาตรฐานของโรงเรียน

โครงการการอบรมสัมมนาวิชาวัดผลการศึกษา

โครงการผลิตสื่อการเรียนการสอน

โครงการวัดผลและประเมินผลในโรงเรียน

โครงการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

โครงการพัฒนาและติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช

2521

โครงการส่งเสริมการเรียนการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย

โครงการส่งเสริมการเรียนการสอนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ

โครงการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์

โครงการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน

(กรุงเทพมหานคร, 2520)

ข้อ 4 ส่งเสริมฐานะครูและสมรรถภาพของครู โดยจะจัดสรรจำนวนผู้ที่ศึกษาต่อ  
ทั้งประเภทของราชการส่งไปศึกษาและศึกษาต่อประเภทขอความจำนงไปศึกษาต่อทุกระดับ  
มากขึ้น นโยบายดังกล่าวมีโครงการต่าง ๆ ดังนี้โครงการประชุมสัมมนาครูใหญ่โครงการ  
อบรมครูโภชนาการและส่งเสริมให้ครูไปศึกษาต่อ ตอบสนองต่อนโยบายข้อนี้เช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคนตรีและกีฬา จึงเกิดโครงการส่งเสริม  
การเรียนการสอนคนตรีในโรงเรียน และโครงการพัฒนากีฬาขึ้น (กรุงเทพมหานคร, 2520)

สมัยที่ 7 นายเขาวนัศ สุตลาภา (กรกฎาคม 2522-เมษายน 2524)

การจัดการศึกษาในสมัยนายเขาวนัศ สุตลาภา มีการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองแนวคิดทางการศึกษาดังนี้

แนวคิดในข้อ การสร้างคนโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังนิสัยที่ดีแก่เด็ก คือโครงการสร้างวินัยในโรงเรียน ดังคำสัมภาษณ์นายสมชัย วุฒิปรีชาที่ว่า "ต้องนำการศึกษาเป็นเครื่องมือ เช่น การสร้างนิสัยที่ดีแก่เด็กเป็นต้นว่า ไม่มั่งง่าย การรักษาสาธารณสมบัติ ความมีวินัยในโรงเรียน มีการสร้างโครงการให้เห็นเด่นชัด คือโครงการสร้างวินัยในโรงเรียน คือธงข้ามถนน เข้าคิวรอรถเมล์ และการกล่าวขอบคุณคนขับรถเมล์" (สมชัย วุฒิปรีชา, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2537)

แนวคิดในข้อที่ว่า จัดการศึกษาสำหรับเด็กในสลัมให้เด็กขาดหลักฐาน มีที่เรียน มีโครงการโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน และโครงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ถ้าไม่มีหลักฐาน ทะเบียนสำมะโนครัวจะใช้วิธีประสานงานกับสำนักงานเขต

แนวคิดในข้อปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาและขยายปริมาณการศึกษามากขึ้น ด้วยนั้น มีการดำเนินงานคือ เน้นการนิเทศการศึกษา และการประกวดโรงเรียนมาตรฐาน ดังนี้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า "ในด้านคุณภาพเน้นการนิเทศการศึกษา..และการประกวดโรงเรียนมาตรฐานดีเด่น (สมชัย วุฒิปรีชา, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2537) นอกเหนือจากโครงการนิเทศการศึกษา และโครงการประเมินมาตรฐานโรงเรียนแล้ว ยังมีโครงการดำเนินการด้านอาคารสถานที่ จัดหาที่ดิน จัดสร้างอาคารเรียน สาธารณูปโภค และสิ่งก่อสร้างของโรงเรียนให้เพียงพอ โครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

ส่วนแนวคิดในการสร้างขวัญและกำลังใจครูนั้น มีโครงการพัฒนาครู โครงการอบรมสัมมนาผู้บริหาร และส่งเสริมในด้านการศึกษาต่อหรือเพิ่มวุฒิ (กรุงเทพมหานคร, 2520)

สมัยที่ 8 พลเรือเอกเทียม มกรานนท์ (พฤษภาคม 2524-พฤศจิกายน 2527)

การจัดการศึกษาในสมัยพลเรือเอกเทียม มกรานนท์ นี้มีการจัดดำเนินการต่อเนื่องจากสมัยนายเขาวนัศ สุตลาภา เนื่องจากรองผู้ว่าฝ่ายการศึกษาคือ นายสมชัย วุฒิปรีชา เช่นกัน การจัดการศึกษาตอบสนองแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิดการจัดการศึกษาให้เพียงพอและทั่วถึง มีโครงการดังนี้คือ

โครงการจัดหาที่ดินเพื่อขยายและจัดตั้งโรงเรียนใหม่

โครงการจัดตั้งโรงเรียนและสร้างอาคารเรียนประกอบ

โครงการจัดสาธารณูปโภคของโรงเรียนและสิ่งก่อสร้าง

โครงการจัดเด็กเข้าเรียนตามพรบ. ประถมศึกษา

(กรุงเทพมหานคร, 2525)

แนวคิดลดความสูญเปล่าทางด้านการศึกษาให้น้อย คือลดอัตราการตกชั้นของนักเรียน ได้มีโครงการจัดชั้นเรียนพิเศษขึ้น เพื่อช่วยสอนเด็กเรียนอ่อน

แนวคิดในการปลูกฝังสร้างเสริมคุณภาพและวินัยแก่เด็กนักเรียน ได้มีโครงการพัฒนาลักษณะนิสัย

โครงการส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือและเนตรนารี

นอกจากนี้ยังมีแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีโครงการที่ดำเนินการคือ

โครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

โครงการประเมินมาตรฐานโรงเรียน

โครงการส่งเสริมห้องสมุดโรงเรียน

โครงการปรับปรุงการวัดผลการศึกษา

(กรุงเทพมหานคร, 2525)

แนวคิดในด้านการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส มีโครงการช่วยเหลืออาหารกลางวันในโรงเรียน และให้เด็กมีโอกาสเข้าเรียนได้แม้จะขาดหลักฐาน ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมชัย วุฒิมริษา "ในเรื่องการจัดการศึกษาที่ดำเนินการอยู่คือ ให้เด็กด้อยโอกาสในกรุงเทพมหานครที่ขาดหลักฐานที่จะเข้าเรียน สามารถเล่าเรียนได้ โดยกรุงเทพมหานครประสานงานกับสำนักงานเขตในการดำเนินงาน เพื่อให้เด็กมีหลักฐานทะเบียนบ้านถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้ครูประชาสัมพันธ์พูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียน (สมชัย วุฒิมริษา, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2537)

สมัยที่ 9 ดร.อาษา เมฆสวรรค์ (พฤศจิกายน 2527-พฤศจิกายน 2528)

การจัดการศึกษา มีการจัดทำโครงการต่าง ๆ ตามแนวคิดของดร.อาษา เมฆสวรรค์ ดังนี้



แนวคิดตรงรศัปลูกฝงและสงเสริมให้เด็กมีสมรรถภาพดานความรู้ ความสามารถ ศิลกรรม จรรยาคนดิงาม มีระเบียบวินัย มีลักษณะนิสัยที่ดี มีความรับผิดชอบตอตนเอง และ หมู่คณะและถ้านเมือง ความรักชาติ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และพละนาัยแข็งแรง สมบูรณ์ มีโครงการที่สอดคลองกับแนวคิดคือ

โครงการพัฒนาลักษณะนิสัย รณรงค์ปลุกฝง วินัย ความสะอาด ความ ประหยัดและนิยมไทย

โครงการสงเสริมกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีและยูวกาชาติ

แนวคิดในการช่วยเหลือเด็กยากจนด้อยโอกาส มีการตั้งมูลนิธิเหรียญสสิ่งโรงเรียน ผีกอาชีพ โรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ โครงการอาหารกลางวัน ดิงคาแถลงนโยบายของ นายชงค้ วงษ์ขันธุ์ ที่ว่า " เรื่องการช่วยเหลือนักเรียนยากจน เรื่องการรณรงค์เพื่อตั้ง มูลนิธิประจำโรงเรียน โรงเรียนของเราในกรุง เทพมหานครนี้มีเด็กยากจนที่ด้อยโอกาสเป็น จำนวนมาก เด็กเหล่านี้ต้องที่พึ่ง...โครงการช่วยเหลือนักเรียนยากจนที่เราทำอยู่หลาย เรื่อง พี่นพวงานเดิม คือ โครงการอาหารกลางวัน... โรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่... โรงเรียนผีกอาชีพ" (ชงค้ วงษ์ขันธุ์, 2528)

แนวคิดในการสงเสริมสุขภาพครู นักเรียน ได้จัดให้มีโครงการสงเสริม พละนาัยกีฬานักเรียน และกีฬาครูขึ้น

แนวคิดในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานของ เด็ก มีการดาเนินโครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โครงการประเมินมาตรฐานโรงเรียน โครงการฝีกอบรมครูเพื่อเสริมทักษะการสอนและสับสนุนการสอน (กรุง เทพมหานคร, 2525)

แนวคิดในเรื่องการสงเสริมฐานะของครูและการพัฒนาบุคลากร มีการฝีกอบรม ดานต่าง ๆ มากมาย เช่น โครงการฝีกอบรมครูเพื่อเสริมทักษะการสอน โครงการสัมนนา ผู้บริหารการศึกษา ศีกษานิเทศก์และวิชาการ โครงการฝีกอบรมผู้บริหารการศึกษา ดิงคา กล่าวของนายชงค้ วงษ์ขันธุ์ ที่ว่า

ถ้าจะแบ่งการฝีกอบรมแล้วจะแบ่งได้ 3 ประเภทคือ

1. การฝีกอบรมก่อนที่จะดารงตามหน่งต่าง ๆ ...จะต้องผ่านการอบรมก่อน ไปดรงตามหน่ง
2. การอบรมเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

3. การฝึกอบรมเพื่อทำงานตามโครงการเฉพาะกิจ (ชงศ์ วงษ์จันทร์, 2528)

สมัยที่ 10-11 พลตรีจำลอง ศรีเมือง (พฤศจิกายน 2528-มกราคม 2535)

การจัดการศึกษาในสมัยนี้ มีการจัดทำโครงการเพื่อตอบสนองแนวคิดของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ดังนี้

แนวคิดในข้อ 1 ให้นักเรียนมีความรู้คู่ความดี โดยเน้นทั้งด้านวิชาการและด้านการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี ดังจะเห็นได้จากโครงการต่อไปนี้

โครงการสอนวิทยาศาสตร์โดยการแบ่งกลุ่มทดลอง

โครงการสอนภาษาอังกฤษ ระดับ ป.3 - ป.4

โครงการสอนสิ่งแวดล้อมโดยการทดลอง ฯลฯ

โครงการ "ช่วยหนูให้รู้หนังสือ"

โครงการพัฒนาการสอนภาษาไทยและคณิตศาสตร์

โครงการจัดซื้ออุปกรณ์การสอนวิชาศิลปศึกษา

โครงการจัดซื้ออุปกรณ์ทางด้านกีฬาทั้งในและนอกหลักสูตร

โครงการ "ครูพระสอนศีลธรรม"

(สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2535)

และแนวคิดข้อที่ 2 ว่า อาหารของนักเรียน สถานที่ อุปกรณ์การสอนต้องเพียงพอ นั้นเห็นได้จากโครงการดังต่อไปนี้

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

โครงการปลูกกล้วยเพื่อประกอบอาหารและใช้ส่วนต่าง ๆ แทนการใช้โรตัม

โครงการจัดทำรายการอาหารสำหรับนักเรียน 5 ชุด ที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ

โครงการอิมห้องสมองดี

โครงการอาหารเสริมเพิ่มปัญญา

โครงการพัฒนาห้องเรียน "ห้องเรียนสวยสะอาด บรรยากาศวิชาการ"

โครงการซ่อมแซมและจำหน่ายโต๊ะเก้าอี้นักเรียน (สำนักงานศึกษา

กรุงเทพมหานคร, 2535)

แนวคิดที่จะให้โรงเรียน เปิดสอนชั้นเด็กเล็กเพื่อเตรียมความพร้อม ทำให้เกิดโครงการเปิดสอนชั้นเด็กเล็ก เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อขยายการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาเพิ่มขึ้น (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2535)

แนวคิดในการขยายการศึกษาภาคบังคับให้สูงขึ้น ตลอดจนเปิดโรงเรียนสอนวิชาอาชีพและโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ ทำให้เกิดโครงการดังนี้

โครงการเปิดสอนเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี ต่อจากระดับประถม 4 โรงเรียน

โครงการโรงเรียนฝึกอาชีพ ทั้งในและนอกเวลา จำนวน 17 โรงเรียน

โครงการเปิดโรงเรียนกีฬา กรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2535)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู ให้กำลังใจครูนั้นมีโครงการดังต่อไปนี้

โครงการพัฒนาครูให้ทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนจากระดับ 6 เป็นระดับ 7 และผู้บริหารโรงเรียนเลื่อนจากระดับ 8 เป็นระดับ 9 โดย

ให้การอบรมครูให้เข้าใจวิธีทำผลงานทางวิชาการ

ช่วยค่าใช้จ่ายทางด้านกระดาษรเยียว กระดาษไข รายการละ 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน)

โครงการสร้างและซ่อมแซมบ้านพักครู โดยจัดเป็นแผนดำเนินการ 3 ปี โครงการให้ทุนไปศึกษาและดูงานต่างประเทศ ในโครงการอบรมผู้บริหารการศึกษาระดับสูงและโครงการประกวดครูดีเด่น เบิกเงินสวัสดิการได้รวดเร็ว เพิ่มเงินกู้สหกรณ์เพื่อที่ครูอาศัย

แนวคิดทางด้านการบริหารบุคคลากร มีการดำเนินการดังนี้

ออกคำสั่งให้ข้าราชการครูเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่ปล่อยให้ชั้นว่าง การแจ้งข้อราชการทางด้านการศึกษาอย่างมีระบบ

การปรับจำนวนครูตามกรอบอัตรากำลัง โดยคำนึงถึงคุณภาพการศึกษา

ความยุติธรรม และความสะดวกสบายในการเดินทางของครู

จัดงานวันครู ให้เป็นแบบอย่างของความประหยัดและมีสาระสมบูรณ์

จัดให้มีการติดต่อสื่อสารอย่างรวดเร็ว และมีระบบ โดยจัดซื้อเครื่อง  
โทรสารให้จำนวน 358 เครื่อง (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2535)  
นอกจากนั้นแนวความคิดทางการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสยังมีการดำเนินการเพื่อ  
ตอบสนองแนวคิดดังนี้

การรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานเข้าเรียน  
ร่วมมือกับบริษัทก่อสร้างให้ส่งเด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับเข้าเรียน  
สร้างแบบฟอร์มรายงานผลการเรียนของนักเรียนที่ต้องย้ายตามผู้ปกครองบ่อย ๆ  
จัดที่อ่านหนังสือให้ชุมชนที่อยู่ใกล้โรงเรียน  
รับพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนที่ยากเข้าเป็นนักรับการโรงและรับเข้าทำงานอื่น ๆ  
เป็นการหารายได้เสริมของครอบครัว (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2535) และยังมี  
โครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรอันได้แก่โครงการดังนี้

โครงการสะอาด เขียวสด สดมสพข ในระดับโรงเรียน  
โครงการจัดซื้อวงดนตรีไทย 36 วง  
โครงการจัดทัศนศึกษาอย่างมีระบบ  
โครงการจำหน่ายงานฝีมือของนักเรียน  
โครงการ "กล้วยแตกหน่อ" ส่งเสริมการปลูกและเก็บกล้วยไม้ในโรงเรียน  
พร้อมกับบรรณรักษ์ลดการใช้พลังงานทุกด้าน

โครงการส่งเสริมการประกวดวาดภาพ เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม  
นอกจากนี้ยังมีโครงการเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน คือ

โครงการ "เพื่อลูกรัก"  
โครงการจัดงาน "วันแม่"  
โครงการจัดงาน "วันพ่อ"  
โครงการจัดงาน "วันกตัญญู"

(สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2538)

สมัยที่ 12 ศาสตราจารย์ ร.อ. กฤษณา อรุณวัณย์ ณ อยุธยา (เมษายน-2535-ปัจจุบัน)

การจัดการศึกษา มีการจัดทำโครงการต่าง ๆ ตามแนวความคิดของ ศ.ร.อ.  
กฤษณา อรุณวัณย์ ณ อยุธยา ดังนี้

แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีโครงการเกี่ยวกับงานวิชาการได้แก่  
การสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

โครงการจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการเรียนการสอน

โครงการนิเทศและติดตามผลการจัดการเรียนการสอน

โครงการประเมินมาตรฐานโรงเรียน

โครงการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

โครงการอบรมครูผู้สอนคณิตศาสตร์

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา

โครงการส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร

โครงการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

(สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2536)

แนวคิดในการจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและขยายโอกาสทางการศึกษา มีโครงการสนับสนุน  
ดังนี้

โครงการขยายการจัดการศึกษาขั้นต้นเด็กเล็ก

โครงการการศึกษาต่อเนื่อง

โครงการโรงเรียนขยายโอกาส

นอกจากนี้ยังมีข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ นางบุญญา ทานสัมฤทธิ์ ความว่า

เปิดขยายโอกาสคือเรียนมัธยมในโรงเรียนประถมศึกษาอีก 3 ปี อดเปิดไป  
16 โรงเรียน จากจำนวน 427 โรงเรียน เพราะเปิดในพื้นที่ซึ่งสำรวจแล้วว่าถ้าเราไม่  
เปิดเด็กไม่เรียนเพราะภาวะทางเศรษฐกิจของเขาต้องช่วยพ่อแม่หาหากิน ดังนี้คือ  
นโยบายในการจัดการศึกษาของเรา (บุญญา ทานสัมฤทธิ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2537)

และจากคำสัมภาษณ์ของร้อยเอกกฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา ที่กล่าวว่า  
"ได้ขยายบริการและขยายโอกาสในการให้การศึกษาแก่ประชาชนชาวกรุงเทพฯ โดยเฉพาะสำหรับประชาชนที่มีรายได้น้อย... การศึกษาจะเป็นช่องทางสำคัญในการ ช่วยระดับ

คุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสทางสังคมให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในระยะยาว" (มติชนรายวัน, 14 ธันวาคม 2536) "มีการตั้งโรงเรียนในชุมชนแออัดมากขึ้นคือโรงเรียนที่ไปไม่ถึงก็จะจัดโรงเรียนหรือห้องสมุดเคลื่อนที่ หรือชั่วคราว" (ศิริ เปรมปรีดี, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2537) และยังมีแนวความคิดจากคำสัมภาษณ์ของร้อยเอกกฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา ที่ว่า "ในอนาคตถึงแม้จะจบ ป.9 แต่จะมีช่องว่างระหว่างมหาวิทยาลัยซึ่งถ้าไม่เรียนต่อก็สามารถทำงานได้แล้ว...หากภาคบังคับเป็น ป.9 ก็จะสอดคล้องกับตลาดแรงงาน" (มติชนรายวัน, 14 ธันวาคม 2536)

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นจะพบแนวความคิดอีกประการหนึ่งคือการจัดการศึกษาแก่ประชาชนด้อยโอกาส ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติคือ

- 1) ขยายการศึกษาเพื่อเด็กเร่ร่อน เด็กในชุมชนแออัด เด็กจากครอบครัวคนงานก่อสร้างและเด็กที่ติดตามผู้ปกครองให้ได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
  - 2) ให้โรงเรียนรับเด็กที่ขาดหลักฐานเข้าเรียน และพยายามติดตามการมีหลักฐานจนนักเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา
  - 3) จัดทำใบรับรองการศึกษาแก่เด็กที่ขาดหลักฐานเพื่อแสดงว่า เด็กได้รับการศึกษาในโรงเรียน
  - 4) ประชาสัมพันธ์การให้บริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส ต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสื่อมวลชน
  - 5) ให้การสงเคราะห์แก่เด็กที่ขาดแคลนเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบ และอาหารกลางวัน ตลอดจนทุนการศึกษา
- (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2535)

นอกจากแนวความคิดที่กล่าวมาแล้ว จากโครงการพบว่าเป็นสมัยนี้ มีการจัดการศึกษาเพื่อบริการชุมชน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน โดยมีแบบปฏิบัติดังนี้

โครงการเพื่อลูกรักรอยยิ้มให้ครูไปเยี่ยมเยียนครอบครัวของนักเรียนที่บ้าน

จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ส่งเสริมให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่งเสริมให้มีการจัดนิทรรศการหรือที่อ่านหนังสือและจัดบริการด้านการศึกษา การฝึกอาชีพ สถานที่พักผ่อนแก่ชุมชนตามความเหมาะสม

ปรับปรุงระเบียบการขอใช้สถานที่ของโรงเรียนเพื่อให้ชุมชนสามารถขอใช้ใน  
เรื่องที่เหมาะสมได้

มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลงานและการดำเนินงานของหน่วยงานทุกระดับ  
(สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2536)